

RECERCA núm. 4

Revista d'història i ciències socials i humanes de l'Arxiu Municipal de Castellar del Vallès

Des. 2005

RECERCA

Revista d'història i ciències socials i humanes
de Castellar del Vallès. Butlletí de l'Arxiu Municipal.

Número 4 | Desembre de 2005

Direcció | Mireia Casamada, Ernest Gallart i Sílvia Sáiz

Consell de redacció

Joan-Manuel Coll, Mireia Casamada, Ernest Gallart, Ester Planas,
Àlex Portolés, Esteve Prat, Gemma Perich, i Sílvia Sáiz

Col·laboradors d'aquest número

Annamaria Badini, Benjamí Benedicto, Joan-Manuel Coll,
Ernest Gallart, Maria del Mar Hernández, Michel Leiberich,
Lluïsa Moreno, Andreu Òsul, Jordi Roig, Sílvia Sáiz,
Maria Rosa Sallés, Raquel Ubàguls i Oriol Vicente

Edita

Ajuntament de Castellar del Vallès i
Arxiu Municipal de Castellar del Vallès

Disseny

Carles Martínez Calveras

Impressió i compaginació

Castellargraf sl

Correcció lingüística

Lluïsa Moreno

Coberta

Àngel del creuer del temple parroquial de
Sant Esteve de Castellar. Fotografia de Jordi Serra

Dipòsit legal | B.41534.2001

ISBN | 1579-9964

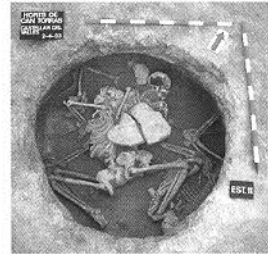

Generalitat de Catalunya
Departament de Relacions Institucionals
i Participació
Programa per al Memorial Democràtic

Aquest número de Recerca ha comptat amb la subvenció del Departament de Relacions Institucionals i Participació de la Generalitat de Catalunya als projectes adreçats a la recuperació de la memòria històrica. Recerca no es fa responsable de l'opinió expressada als articles signats que s'hi publiquen.

SUMARI

	PRESENTACIÓ	
	Mireia Casamada	3
	ESTUDIS	
	El II Congrés d'Història Local de Castellar del Vallès	5
	Ponència Marc. Història Local: Evolucions i exemples pràctics Michel Leiberich	11
	Exposició sobre els setmenatencs a la Guerra Civil. Memòria de presentació. Xerrada Benjamí Benedicto	21
	Un assentament del Neolític i un viatge de l'antiguitat tardana als Horts de Can Torras. Castellar del Vallès, Vallès Occidental. Joan-Manuel Coll Jordi Roig	45
	Més homes! Més armes! Més municions! El món de la producció industrial durant la Guerra Civil Espanyola (1936-1939) a Castellar del Vallès: La fàbrica de material de guerra. Ernest Gallart	59
	Un testimoni de la lleva del biberó a Castellar del Vallès. Ernest Gallart Andreu Òsul Sílvia Sáiz	87
	Els quatre àngels del creuer del temple parroquial de Sant Esteve de Castellar. Maria del Mar Hernández	103
	La visió de la Guerra Civil a través del setmanari castellarenc <i>La Farga</i> (setembre de 1937-abril de 1938) Sílvia Sáiz	113
	Les meves memòries Maria Rosa Sallés	141
	La Vinya del Regalat (Castellar del Vallès, Vallès Occidental). Un assentament agrícola de fa 6.000 anys. Oriol Vicente	167
	RESSENYES	
	Alguns aspectes de la quotidianitat a la rereguarda republicana durant la Guerra Civil Espanyola a Castellar del Vallès Ernest Gallart	203
	Francesca Sallés: Memòries del poble. Ernest Gallart	207
	Apunts sobre el IV Certamen Literari Joan Arús de narrativa curta Raquel Ubàguls	211
	ARXIVÍSTICA	
	L'arxivística a l'abast de tothom. Memòria de l'any 2004.	215
	La imatge. AMC	231

UN ASSENTAMENT DEL NEOLÍTIC I UN VIATGE DE L'ANTIGUITAT TARDANA ALS HORTS DE CAN TORRAS. (Castellar del Vallès, Vallès Occidental).

Joan Manuel Coll Riera
Jordi Roig Buxó

I. SITUACIÓ I DESCRIPCIÓ DEL JACIMENT

El jaciment dels Horts de Can Torras està format per un seguit d'hortos escalonats en tres terrasses de cultiu, annexos a la plaça Major de Castellar del Vallès (Vallès Occidental). Aquests horts havien format part de les eres o patis davanters de les masies de Can Torras i Can Boadella (actualment Can Gorina).

Aproximadament a cinquanta metres al nord del jaciment, es localitza l'antiga plaça Vella del poble, i a uns cent metres a l'oest, l'edifici de l'església parroquial de Sant Esteve.

Aquest jaciment va ser identificat a finals de la dècada dels anys vuitanta, durant una observació visual del solar conegut amb el nom dels *Horts de Can*

Torras.¹ En aquest espai es podia observar la presència de grans quantitats de panots d'*opus signinum* de paviment, reutilitzats com a marges de feixa. En el punt on es documentaven els trossos de mida més gran, s'observaven dues fonamentacions paral·leles d'uns setanta centímetres d'amplada. Per tot l'entorn s'observaven, entre les terres dels horts, fragments d'*opus signinum*, de *dolia* i de *tegulae*, a més de ceràmiques baixmedievales i modernes (segles XIV-XVIII).

2. LA INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA DE 2003

Amb motiu de la realització d'un projecte urbanístic en aquest sector per part de l'Ajuntament de Castellar del Vallès, que preveia una remodelació de tot

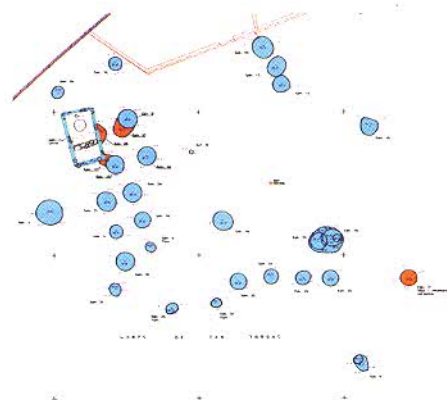
aquest espai d'horts amb l'obertura d'un nou vial i la transformació d'una part del solar en aparcament, es va realitzar una intervenció arqueològica preventiva per poder valorar i documentar les possibles restes arqueològiques en aquell punt.

Així, durant la segona quinzena del mes de gener de 2003, es va realitzar un sondeig preventiu, durant el qual es van documentar dotze estructures arqueològiques, atribuïbles inicialment a l'antiguitat tardana, i que van motivar la necessitat de procedir a l'excavació total del jaciment afectat per les obres constructives de l'aparcament.²

De tota la superfície prospectada i afectada per les obres urbanístiques, uns quatre mil metres quadrats, tan sols ha estat possible localitzar restes arqueològiques en un petit espai d'uns vuit-centes metres quadrats. Aquest està delimitat a l'oest per la casa de Can Torras i al sud pels marges dels horts que donen a la plaça Major.

Així doncs, el jaciment es troba localitzat a tocar de l'actual masia de Can Torras, a l'extrem nord-oest del sector dels horts que s'han d'urbanitzar. En aquest sentit, i a partir de la distribució espacial de les estructures arqueològiques, és possible observar com aquestes s'estenen cap a sota de l'edifici de la masia, de manera que la part principal del jaciment s'ha de trobar a l'espai on s'aixeca el casal de Can Torras. Per tant, amb la present excavació tan sols hem localitzat una part de l'assentament, la que correspon als seus límits sud-est.

L'excavació es va realitzar en extensió en una superfície d'uns vuit-cents metres quadrats, amb un tractament puntual per a totes les estructures individualitzades. Es va procedir al garbellat dels sediments fèrtils mitjançant garbells de trama fina. També es van realitzar mostrejors de flotació de granes i es van recollir mostres de terra i carbons per a anàlisis de laboratori posteriors a l'excavació.

Planta del jaciment dels Horts de Can Torras amb totes les estructures arqueològiques documentades (en vermell, les restes d'època neolítica, i en blau, les restes de l'antiguitat tardana).

Vista de conjunt d'una part de l'assentament amb el lacus i les sitges de l'antiguitat tardana.

2.1. Resultats de la intervenció arqueològica de 2003

Amb la present intervenció, ha estat possible documentar un total de trenta-cinc estructures arqueològiques, pertanyents a dos períodes ben diferenciats.

En primer lloc, tenim quatre estructures prehistòriques, atribuïbles al període neolític. Es tracta de tres cubetes de planta oval agrupades i una sitja isolada reutilitzada com a sepultura, amb quatre individus inhumats conjuntament en un mateix moment.

En segon lloc, tenim trenta estructures atribuïbles a l'antiguitat tardana o al període visigòtic (segles VI-VIII). La presència d'un lacus, de tres estructures de combustió, junt amb la gran quantitat de sitges i els materials continguts en els seus rebliaments, ens permeten identificar el conjunt com a part d'un vilatge *-vicus-* d'aquest període, del qual les estructures d'habitació probablement van desaparèixer a causa dels processos antròpics posteriors al seu abandonament.

2.1.1. L'assentament del Neolític

Corresponent a aquest període tan sols disposem d'un total de quatre estructures documentades en tota la superfície afectada del jaciment.

Es tracta, en primer lloc, de tres retalls o petites cubetes de planta oval i de poca potència (E17, E27 i E28), que fan entre deu i cinquanta centímetres de fondària conservada. Aquests tres retalls, que es localitzen fent una petita agrupació, es troben molt afectats i tallats per estructures de l'antiguitat tardana i pels nivells dels camps de conreu i dels horts d'època contemporània.

Estructura 11, sitja reutilitzada com a lloc d'enterrament simultani de quatre individus del Neolític mitjà. S'hi observen algunes pedres situades directament damunt dels esquelets que formaven part del nivell de pedres (UE32) que segellava l'estructura.

El material procedent dels seus estrats de rebliment, força escàs, es redueix únicament a la presència de restes d'argila cuita i de ceràmica a mà amb cordons llisos aplicats en relleu, corresponent a grans recipients de tipus tenalla o grans vasos contenidors. Aquest tipus de material permet proposar una datació dins del període neolític sense poder especificar res més, ara com ara, fins que no se'n disposi d'un l'estudi detallat i se n'hagin efectuat datacions de carboni 14.

La quarta estructura (E11) és una sitja de perfil troncocònic i fons pla, amb tres nivells de rebliment. Un estrat inicial d'amortització (UE89) que es disposa al fons de la sitja, amb fauna, malacofauna terrestre, ceràmica i sílex, que indiquen un ús com a abocador un cop la sitja ha perdut la seva funció inicial d'emmagatzematge.

El segon nivell està format per quatre esquelets localitzats en connexió anatòmica dipositant-se en un mateix pla damunt l'estrat d'abocament del fons de la sitja. A partir del registre d'excavació i de la disposició dels esquelets, podem determinar que es tracta d'una inhumació en grup simultània.

Es tracta de quatre individus, dos adults (individu 1: UE85; individu 2: UE86) i dos infants (individu 3: UE87; individu 4: UE88), enterrats conjuntament en un mateix moment a l'interior de la sitja, un cop aquesta ha estat amortitzada i parcialment reblerta de terres i de deixalles domèstiques a la seva meitat inferior.

Pel que fa a la distribució dels esquelets a l'interior de la sitja, podem determinar que es troben tots junts

